

Namens de private sector Bonaire:
BONHATA, BBE, BHG, KVK, Unkobon, Usibo en BRA.
P/A Kaya Soeur Bartola 15a
Bonaire
Caribisch Nederland

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
t.a.v. Minister Wiebes
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat
t.a.v. Minister Van Nieuwenhuizen
Postbus 20901
2500 EX Den Haag

Betreft: Reactie op consultatie van wetswijziging Wet elektriciteit en drinkwater BES

Kralendijk, 24 september 2019,

Geachte Ministers,

Op 1 juli 2019 is de consultatie gestart van de wetswijziging Wet elektriciteit en drinkwater BES. Het Raadgevend Overleg Werkgevers, bestaande uit BONHATA, BBE en BHG, de BRA alsmede USIBO en UNKOBON welke de belangen van de ondernemers en werkgevers, werknemers en consumenten op Bonaire vertegenwoordigen, in deze gesteund door de Kamer van Koophandel van Bonaire, informeren u hierbij over onze visie op de door u voorgestelde wetswijziging. Wij wijzen u er nadrukkelijk op dat wij door middel van deze gezamenlijke brief, door een brede afspiegeling van voornoemde maatschappelijke organisaties, de ondernemers en bevolking van Bonaire, een krachtig signaal wensen af te geven, waarvan wij verwachten dat u dit naar waarde zult schatten.

De ondergetekende organisaties maken zich grote zorgen over het kostenverhogende effect dat uitgaat van de voorgestelde wetswijziging. Voor ondernemingen betekent dit een verdere verhoging van de 'cost of doing business'. Voor consumenten is een verdere verhoging van de kosten van levensonderhoud het gevolg. In beide gevallen is er op geen enkele wijze sprake van flankerend beleid dat deze kostenverhoging zal compenseren. Het is onze stellige overtuiging dat de economie van Bonaire deze gevolgen van de voorgestelde wetswijziging niet kan dragen. Ook rijmt dit niet met de vele inspanningen die thans verricht worden om de heersende en schrijnende armoede te bestrijden en de koopkracht te versterken.

Een kostendekkende operatie die ook nog betaalbaar is, zal op een kleinschalig eiland als Bonaire nooit en te nimmer haalbaar zijn. Daarom is in de regelgeving gekozen voor een koppeling met de gesocialiseerde vaste netwerktarieven in het Europese deel van het land. Om deze koppeling te realiseren is gekozen voor de vorm van -per definitie tijdelijke- subsidies. Een ongelukkige keuze voor het oplossen van een permanent probleem. Met het wetsvoorstel wordt zelfs de koppeling diffuus. Het loslaten van die koppeling gaat ten koste van de betaalbaarheid.

Ondanks de toegekende netwerksubsidie zijn de kosten voor elektriciteit tengevolge van de eis van kostendekking in het derde kwartaal 2018 met 18% gestegen ten opzichte van 2017. (bron CBS). De voorgestelde wetswijziging geeft daar geen oplossing voor.

We gaan ervan uit dat u de zorgen van deze grote groep betrokkenen serieus neemt en de nodige maatregelen neemt om dit wijzigingsvoorstel, in overleg met betrokkenen, zodanig aan te passen dat onze zorgen weggenomen worden.

We beschrijven voor zowel elektriciteit als voor drinkwater welke zorgen wij hebben en waarom wij van mening zijn dat het wijzigingsvoorstel een negatief effect op de economie van Bonaire zal hebben.

Wij zijn van mening dat de aangekondigde wetswijziging vooraf een impactstudie vereist naar haar gevolgen voor onze gemeenschap.

Elektriciteit

Tarieven

Wij begrijpen uit het voorstel dat het vaste gebruikstarief mogelijk gelijk blijft en dat het variabele tarief maximaal 10% zal stijgen op Bonaire. Het huidige tarief van \$0,27 per kWh is in vergelijking met Nederland al 1,5 keer hoger en een verdere stijging van 10% is binnen de huidige sociaal-economische realiteit van Bonaire niet te verantwoorden. De reden die u hiervoor aanvoert, namelijk het 'verplaatsen van de subsidie naar duurzame Investerings, zodat mogelijk op termijn het variabele tarief kan dalen' vinden wij de omgekeerde route. Naar onze mening zult u eerst investeringen in duurzame energie moeten stimuleren en vervolgens, als daardoor het variabele tarief daalt, zou u mogelijk de overige subsidie kunnen afbouwen. Tot die tijd is het nodig dat deze subsidie ingezet blijft worden om het vaste gebruikstarief laag te houden. Hiermee wordt het wetsdoel 'betaalbaarheid' in ieder geval gediend. De doelstelling 'subsidie van CO2-reductie' kunt u bereiken door de door ons voorgestelde separate extra investering in duurzame investeringen.

U introduceert verder de mogelijkheid om onderscheid te maken tussen zakelijke en niet-zakelijke afnemers. Het onderscheid zakelijk/niet-zakelijk wekt de indruk alsof er op Bonaire een grote bloeiende zakelijke industrie is met grote bedrijven die best een beetje meer kunnen betalen. We vragen ons af waar dat beeld op is gebaseerd en of u hier onderzoek naar heeft kunnen doen. Het beeld klopt namelijk totaal niet met de werkelijke situatie op Bonaire, waar zelfs de grootste bedrijven in vergelijking met Nederland (zeer) kleine bedrijven zijn. De uitvoering hiervan zal op grote praktische problemen stuiten en oneerlijke concurrentie in de hand werken.

Duurzaamheid

U stelt in uw wetsvoorstel voor om meer subsidie-mogelijkheden beschikbaar te maken voor Bonaire, als het gaat om de opwekking van duurzame energie. Dit initiatief juichen wij toe. Op dit moment is het nog onvoldoende concreet om te bepalen of de door u voorgestelde maatregelen ook passend zijn voor de situatie op Bonaire. Daarnaast begrijpen we niet waarom u in het wijzigingsvoorstel de zeer beperkte terugleververgoeding van \$0,01 per kWh voor ondernemers en \$0,05 per kWh voor particulieren niet aanpast tot een redelijkere hoogte, om op die manier de opwekking van duurzame energie aan te moedigen. De maximale hoogte blijft wettelijk vastgesteld op een bedrag van circa \$0,10 en zou in onze ogen flexibeler gemaakt moeten worden.

Drinkwater

De herinvoering van de oude 'staffel' is ongewenst. Niet alleen voor ondernemers, maar ook voor consumenten kleefden er nogal wat nadelen aan. Bijvoorbeeld dat huishoudens met vier of meer personen bij normaal watergebruik al werden geconfronteerd met het hoogste tarief. De variatie van het aantal dagen per maand (tussen 28 en 35) zorgde ook voor onevenwichtigheden bij kleingebruikers. Eventuele lekkages waren al helemaal desastreus voor de consument. Het was daarnaast ook niet erg efficiënt om 12 keer per jaar de meters te moeten opnemen.

Het na enkele jaren na de afschaffing herinvoeren van de oude staffel, zou opnieuw een complete verandering van de drinkwatertarieven betekenen. Bedrijven die net zijn opgestart hebben hier bij het opstellen van hun business case geen rekening mee gehouden. Resorts die al jaren vragen om toegang tot het grijs water uit de afvalwaterzuiveringsinstallatie en noodgedwongen al jaren hun tuinen besproeien met drinkwater, jaagt u hierdoor op nóg hogere kosten. De huidige hoogte van het drinkwatertarief per kuub, \$4,44 (4 keer hoger dan in Nederland!), is al dermate hoog dat iedereen zal proberen zo efficiënt mogelijk met het water om te gaan. Een bedrijf dat 30 kuub drinkwater per maand verbruikt zal, als de oude staffel weer wordt ingevoerd, de rekening zien stijgen met \$100 per maand (!) (van \$140 naar \$237) en een bedrijf met een maandelijks verbruik van 300 kuub zal de rekening bijna zien verdubbelen: van \$1.339 naar \$2.594. Dit is onaanvaardbaar binnen ons huidige sociaal economische landschap.

Wellicht is de belangrijkste reden van uw voorstel om de staffel weer in te voeren, uw wens om de subsidie anders te verdelen. Deze subsidie bedraagt momenteel \$4,5 miljoen per jaar, en komt terecht bij bijna alle afnemers op Bonaire, in de vorm van een maandelijks korting van \$38 op het vastrecht. Wij zijn u zeer erkentelijk voor deze subsidie, omdat daardoor voor de kwetsbare groepen de tariefstijging als gevolg van de stelselwijziging in 2018 enigszins binnen de perken is gebleven. Voor afnemers met een hoog drinkwaterverbruik is deze subsidie in verhouding wat minder relevant en we kunnen ons voorstellen dat dit subsidie bedrag effectiever ingezet kan worden ten behoeve van de minst draagkrachtigen op Bonaire. We zijn graag bereid om met u mee te denken over alternatieve voorstellen, zonder dat dit een grote impact heeft op alle bedrijven .

Conclusie

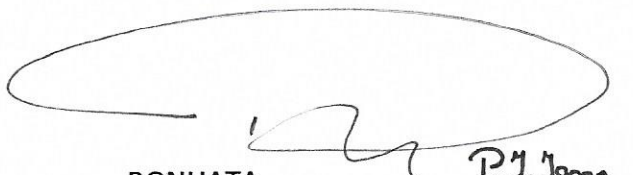
Wij kunnen niet anders dan concluderen dat dit wetsvoorstel in de huidige vorm niet ingevoerd moet worden.

Concreet stellen wij voor:

- Garandeer dat de elektriciteitstarieven voor alle groepen op Bonaire niet omhoog gaan en stel alles in het werk om de tarieven te verlagen;
- Maak geen onderscheid tussen zakelijk en niet-zakelijk als het gaat om de elektriciteitstarieven;
- Concretiseer de subsidies die u wilt invoeren voor duurzame initiatieven en consulteer hiervoor de stakeholders op Bonaire;
- Bedenk een manier (die uitvoerbaar is voor WEB) om afnemers die veel drinkwater afnemen een hoger vastrecht in rekening te brengen, indien het huidige subsidiebedrag minimaal gelijk blijft en daarmee voor een groter gedeelte aangewend kan worden voor de minder-draagkrachtigen;
- Investeer in alternatieven voor resorts, tuin- en landbouwbedrijven en andere bedrijven die niet specifiek drinkwater nodig hebben, maar momenteel geen alternatief hebben.
- Verdeel de kosten voor de water en electravoorziening op de BES-eilanden over het volledige budget voor het gehele land Nederland.
- Het is onze wens dat het kabinet zich inspant om een integraal beleid te voeren ten aanzien van Bonaire, waarbij rekening gehouden wordt met de bijzondere omstandigheden van het eiland (vide artikel 132a grondwet). Met andere woorden, wij beogen dat er meer coördinatie plaatsvindt tussen de verschillende ministeries.

We zijn uiteraard bereid om deze brief nader toe te lichten als u daar behoefte aan heeft.

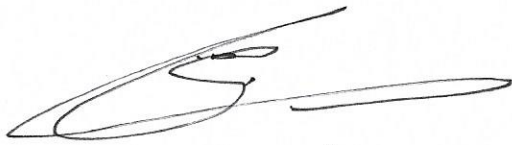
Hoogachtend,



BONHATA
Bonaire Hotel and Tourism Association



BBE
Bonaire Business and Employers
Association



BHG *S. Ciemenans*
Bonaire Hospitality Group



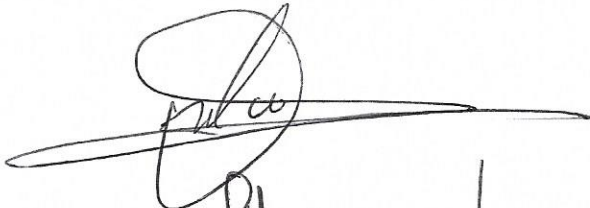
KVK *W. KOSTER*
Kamer van Koophandel Bonaire



USIBO
Union di Sindikatonan Boneriano



UNKOBON
Union di Konsumidó Boneiru



BRA *Plais van Loo*
Bonaire Restaurant Association